

RAAP-NOTITIE 1376

Plangebied De Steeg nr. 7 te Wely

Gemeente Neder-Betuwe

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: mevr. J.G. van Donselaar-Hazeleger

Titel: Plangebied De Steeg nr. 7 te Wely, gemeente Neder-Betuwe; archeologisch vooronderzoek:
een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: oktober 2005

Auteur: *drs. N.M.J.E. Boemaars*

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2005\NEWS\N01376-NEWS.qxd

Projectcode: NEWS

Projectleider: drs. N.M.J.E. Boemaars

Projectmedewerker: L.M. Flokstra

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: niet van toepassing

Autorisatie: drs. E. Heunks

ISSN: 0925-6229

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2005

RAAP Archeologisch adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van mevrouw J.G. van Donselaar-Hazeleger heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 19 oktober 2005 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met geplande woningbouw aan De Steeg nr. 7 te Wely in de gemeente Neder-Betuwe. Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en, voorzover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

De in het veld vastgestelde paleo-geografische opbouw komt goed overeen met de bevindingen van het bureauonderzoek. Verspreid over het plangebied komen oever- en beddingafzettingen voor die behoren tot de stroomgordel van Distelkamp-Afferden. De oeverafzettingen gaan op een diepte variërend van 150 tot 190 cm -Mv over in beddingafzettingen.

Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen archeologische resten aangetroffen. Naar verwachting zal er als gevolg van de geplande werkzaamheden dan ook geen verstoring van archeologische waarden optreden. Derhalve worden geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan. De geplande ingrepen kunnen, voorzover het archeologische waarden betreft, zonder beperkingen worden uitgevoerd. Wel maken wij u erop attent dat bij iedere gravende activiteit het aantreffen van (niet voorspelbare) toevalsvondsten niet kan worden uitgesloten. Indien hiervan sprake mocht zijn, dient de overheid (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek) hiervan op de hoogte te worden gesteld in het kader van de meldingsplicht (Monumentenwet 1988, artikel 47).

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van mevrouw J.G. van Donselaar-Hazeleger heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 19 oktober 2005 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met geplande woningbouw aan De Steeg nr. 7 te Wely in de gemeente Neder-Betuwe. Het inventariserend veldonderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied (circa 0,35 ha) ligt direct ten oosten van De Steeg (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 39H van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 176.060/435.950. Ten tijde van het onderzoek lag het plangebied braak.

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek en een oppervlaktekartering.

Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkemper e.a., 1998).

RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het plangebied ligt in een zone met oever- op beddingafzettingen. Deze afzettingen maken deel uit van de stroomgordel van Distelkamp-Afferden (Berendsen e.a., 2001; Berendsen & Stouthamer, 2001). De beginfase van deze fossiele stroomgordel is op basis van ¹⁴C-dateringen en archeologische vondsten gedateerd op circa 3360 voor Chr. (Midden Neolithicum). De stroomgordel is actief gebleven tot circa 275 voor Chr. (Midden IJzertijd). Binnen het plangebied ligt de top van het beddingzand tussen 2,0 en 3,0 m -Mv. Het plangebied ligt op de overgang van de stroomgordel naar een lager gelegen komgebied ten noordoosten van het plangebied.

Op de geomorfologische kaart staat het plangebied aangegeven als een rivierkom- en oeverwalachtige vlakte (Stiboka/RGD, 1986: code 2M22). De bodem in het plangebied bestaat uit kalkloze poldervaaggronden: zavel en lichte klei met grondwatertrap V/VI (Stiboka, 1973: code Rn67C).

Archeologie

In ARCHIS staan geen archeologische vindplaatsen geregistreerd uit het plangebied. Wel zijn verspreid over de fossiele stroomgordel diverse vindplaatsen bekend uit de IJzertijd, Romeinse tijd en de Vroege en Late Middeleeuwen. De dichtstbijzijnde vindplaats bevindt zich circa 250 m ten noordwesten van het plangebied. Het betreft een nederzettingsterrein met sporen van bewoning uit de Romeinse tijd (ARCHIS-waarnemingsnummer 25549). Circa 650 m ten zuiden van het plangebied

bevindt zich een terrein van hoge archeologische waarde (monumentnummer 4613 en ARCHIS-waarnemingsnummers 25674, 25675, 25676, 25677 en 25712). Het betreft een oude woongrond (woerd), die is vastgesteld bij de bodemkartering van 1946, met sporen van bewoning uit de Bronstijd, Late IJzertijd, Romeinse tijd en Vroege en Late Middeleeuwen.

Archeologische verwachting

Overeenkomstig de van oudsher goede bewoningsmogelijkheden van meandergordels, wordt de stroomgordel van Distelkamp-Afferden gekenmerkt door een hoge dichtheid aan vindplaatsen vanaf de Bronstijd tot en met de Late Middeleeuwen. Mede op grond van de aanwezigheid van oever- en beddingafzettingen van de stroomgordel van Distelkamp-Afferden in het plangebied en de datering daarvan, alsmede de ligging van een aantal vindplaatsen in de directe omgeving, gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd t/m Late Middeleeuwen. Gezien de geologische situatie bevinden deze resten zich waarschijnlijk binnen circa 1,0 m -Mv. Behalve met sporen van nederzettingsterreinen (zoals huisplattegronden en waterputten) moet rekening worden gehouden met het voorkomen van (resten van) begravingen, akkerarealen en infrastructurele werken.

3 Veldonderzoek

3.1 Methodes

Tijdens het veldonderzoek zijn acht boringen verricht (figuur 1). De boringen zijn zo gelijkmatig mogelijk over het plangebied verdeeld. Het aantal boringen is ruim voldoende voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode Bronstijd t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen.

Er is geboord tot maximaal 3,0 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn onder andere conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen. Tevens is in het plangebied, naast het booronderzoek, een oppervlaktekartering uitgevoerd. Hierbij is getracht aan de hand van oppervlaktevondsten (zoals aardewerkscherven en botmateriaal) archeologische vindplaatsen te lokaliseren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

In vrijwel het gehele plangebied wordt het bodemprofiel gekenmerkt door het voorkomen van oeverafzettingen van de stroomgordel van Distelkamp-Afferden. De oeverafzettingen bestaan uit lichtbruingrijze tot lichtgrijze, sterk tot uiterst siltige klei. Plaatselijk zijn in dit pakket zandige lagen te onderscheiden. De oeverafzettingen worden naar beneden toe geleidelijk zandiger en gaan over in de zandige beddingafzettingen van de stroomgordel van Distelkamp-Afferden. De top van het silt-arme, zeer grove tot uiterst grove, gefundeerde zand begint tussen 150 en 190 cm -Mv. Het zandpakket reikt tot ten minste 300 cm -Mv (de maximale boordiepte). In de boringen 1 en 6 bestaat het bodemprofiel uit kleiige, iets humeuze afzettingen met planten- en schelpresten. Het beddingzand bevindt zich in deze boringen tussen 240 en 250 cm -Mv. Het betreft een vulling van een noord-zuid georiënteerde restgeul, die waarschijnlijk de laatste fase van de stroomgordel representeert. De geul is nog niet eerder gekarteerd en staat dan ook niet aangegeven op de zanddiepte-attentiekaart (Berendsen e.a., 2001) en de geomorfologische kaart (Stiboka/RGD, 1986).

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die kunnen duiden op de aanwezigheid van mogelijke archeologische resten in het plangebied.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

De in het veld vastgestelde paleo-geografische opbouw komt goed overeen met de bevindingen van het bureauonderzoek. Verspreid over het plangebied komen oever- en beddingafzettingen voor die behoren tot de stroomgordel van Distelkamp-Afferden. De oeverafzettingen gaan op een diepte variërend van 150 tot 190 cm -Mv over in de beddingafzettingen.

Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen archeologische resten aangetroffen. Op grond hiervan kan worden gesteld dat in het plangebied, ondanks de hoge archeologische verwachting, naar alle waarschijnlijkheid geen archeologische vindplaatsen voorkomen. Naar verwachting zal er als gevolg van de geplande werkzaamheden dan ook geen verstoring van archeologische waarden optreden.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. De geplande ingrepen kunnen, voorzover het archeologische waarden betreft, zonder beperkingen worden uitgevoerd. Wel maken wij u erop attent dat bij iedere gravende activiteit het aantreffen van (niet voorspelbare) toevalsvondsten niet kan worden uitgesloten. Indien hiervan sprake mocht zijn, dient de overheid (ROB) hiervan op de hoogte te worden gesteld in het kader van de meldingsplicht (Monumentenwet 1988, artikel 47).

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek kan contact worden opgenomen met het bevoegd gezag (gemeente Neder-Betuwe).

Literatuur

- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer**, 2001. *Paleogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Van Gorcum, Assen.
- Berendsen, H.J.A., E.L.J.H. Faessen & H.F.J. Kempen**, 2001. *Zand in Banen. Zanddiepte-attentiekarten van het Gelders rivierengebied*. Provincie Gelderland, Arnhem.
- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Stiboka**, 1973. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 39 Oost Rhenen*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Stiboka/RGD**, 1986. *Geomorfologische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 39 Tiel*. Stichting voor Bodemkartering/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
-Mv	beneden maaiveld
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

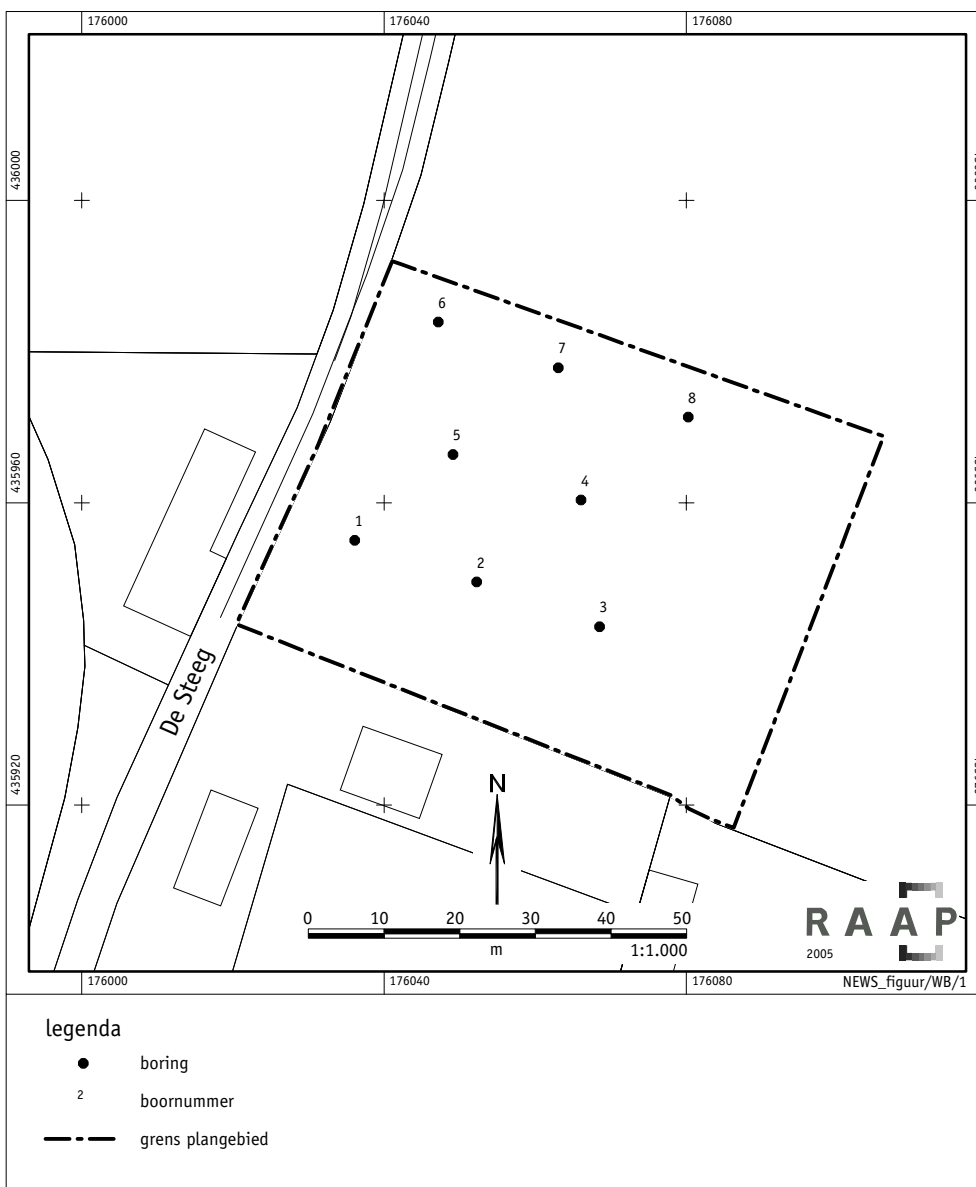
Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Verklarende woordenlijst

14C-datering	(ook wel C14-datering) bepaling van gehalte aan radioactieve koolstof (14C) van organisch materiaal (hout, houtskool, veen, schelpen e.d.) waaruit de ouderdom kan worden afgeleid.
kom	Laag gebied waar na overstroming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken.
meandergordel	Dat gedeelte van een stroomgordel waarbinnen de bedding van de rivier zich heeft verplaatst.
oeverafzetting	Rug langs een rivier, bestaande uit overwegend zandige klei, zand en /of zavel.
oeverwal	Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het eerst bezinkt.
silt	Gronddeeltjes groter dan of gelijk aan 2 µm en kleiner dan 63 µm.
stroomgordel	Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaardafzettingen, al dan niet met restgeul(en).
vaaggronden	Minerale gronden zonder duidelijke podzol-B-horizont, zonder briklaag en zonder minerale eerdlaag.
woerd	Oude woongronden die doorgaans op de hogere delen van stroomruggen liggen. Het zijn nederzettingsterreinen die veelal reeds in de IJzertijd bewoond werden en waar als gevolg van langdurige bewoning een onmiskenbare, donker gekleurde afvallaag is gevormd.

Figuur 1. Boorpunten-kaart.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.